

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาการเมือง คือความพยายามของนักปรัชญาที่จะนำเสนอความคิดในเรื่องของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมการเมืองโดยการสร้างกฎเกณฑ์ กติกา ความเป็นระเบียบ ความยุติธรรม และความประสานสอดคล้อง ฉะนั้นความเป็นปรัชญาการเมือง คือ ความพยายามในการสถาปนาสิ่งที่เรียกว่าความเป็นรูปแบบ ระบบ ระเบียบที่อ้างอิงความสมบูรณ์ให้กับโลกการเมือง โดยมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่า หากปราศจากมาตรฐานดังกล่าวแล้วโลกของการเมืองจะดำรงและดำเนินอยู่บนฐานของความสัมพันธ์ที่ไม่มีความแน่นอน การกำหนดระบบระเบียบแบบแผนร่วมกันกระทำได้ยากลำบากขึ้นสิ่งต่างๆ ดำเนินไปในลักษณะที่เรียกว่าสัมพันธ์นิยม อันจะนำมาถึงปัญหาพร้อมความเลวร้ายต่างๆ

นอกจากสมมุติฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ปรัชญาการเมืองในฐานะปรัชญาแห่งการปฏิบัติ นอกจากจะเกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อพร้อมกับการตั้งคำถามที่ว่าอะไรคือความจริง อะไรคือความเป็นสากล อะไรคือธรรมชาติของความเป็นการเมือง ลงลึกไปจนถึงธรรมชาติของผู้ปกครอง ผู้ใต้ปกครองเป็นอย่างไร และการสำรวจสิ่งที่เป็นการเมืองแล้ว เนื้อหาในความสำคัญของปรัชญาการเมืองยังเกี่ยวข้องกับความเชื่อและหลักการที่ว่าอะไรคือสิ่งที่เรียกได้ว่าถูกต้องและดีงามสำหรับมนุษย์และสังคมการเมืองอีกด้วย^๑

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes ค.ศ.๑๕๘๘-๑๖๗๗) นักปราชญ์ชาวอังกฤษ เห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์เป็นคนก้าวร้าว และเห็นแก่ตัว เต็มไปด้วยแรงปรารถนา กระจายอำนาจและกลัวตาย ทุกคนพยายามอย่างยิ่งที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการและการได้มานั้นต้องใช้อำนาจ ภาวะที่ต้องแข่งขันกันนั้น ฮอบส์เห็นว่าเป็นเสมือนภาวะสงครามของทุกคน มีการใช้เล่ห์เหลี่ยม นานาประการ เมื่อเป็นเช่นนี้ ความสงบสุขและความมั่นคงในชีวิตมิอาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น เพื่อให้สามารถปกป้องมนุษย์มิให้ถูกทำร้ายหรือประทุษร้ายต่อกัน จึงต้องมีการสร้างอำนาจร่วม โดยการมอบอำนาจและกำลังทั้งปวงที่แต่ละบุคคลมีอยู่ตามภาวะธรรมชาติให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ด้วยเหตุนี้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจึงมีอำนาจสิทธิขาดในการพิทักษ์ผลประโยชน์และชีวิตของคนในสังคม การกระทำเช่นนั้น ฮอบส์ถือว่าเป็นการทอนเจตจำนงทั้งปวงซึ่งมีความหลากหลายลงเป็นเจตจำนง

^๑ พิศาล มุกตารัศมี, บางบทสำรวจปรัชญาการเมืองคลาสสิก, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : วิชาฯ, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

ปรัชญาการเมือง เทียนวรรณ กล่าวถึง การให้ความสำคัญกับราษฎรโดยพระมหากษัตริย์ ในฐานะผู้ปกครองต้องคอยดูแลเอาใจใส่ เอื้อเพื่อ เห็นสิ่งใดเป็นอันตรายแก่ราษฎรต้องอย่าละทิ้ง^๕ นอกจากจะถือว่าราษฎรเป็นส่วนสำคัญที่สุดของประเทศชาติแล้ว เทียนวรรณยังได้กล่าวว่าข้าราชการ คือผู้รับใช้ราษฎร เพราะฉะนั้นบรรดาข้าราชการจึงควรจะต้องมีความกตัญญูต่อราษฎรผู้เสียภาษีให้เป็น เงินเดือน และควรปฏิบัติต่อราษฎรด้วยความเมตตากรุณา ไม่ใช่ด้วยการกดขี่เพราะสำคัญว่าตนเป็น นาย ฉะนั้นจึงนับได้ว่าเทียนวรรณเป็นบุคคลคนแรกของเมืองไทยที่ประกาศว่าข้าราชการเป็นผู้รับใช้ประชาชน จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาแนวทางทางการเมืองของเทียนวรรณผู้นี้ในเชิงปรัชญา

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวคิดทางการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และของเทียนวรรณ มีความน่าสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นเหล่านี้ คือ ด้านธรรมชาติของมนุษย์ รัฐและอำนาจหน้าที่ของรัฐ รูปแบบการปกครอง เสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม กฎหมาย และอุดมคติทางการเมือง ซึ่งเป็นปัญหาที่ควรค่าแก่การศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอในการประยุกต์ใช้หรือบูรณาการในด้านวิชาการ ด้านการเมืองการปกครอง และด้านการดำเนินชีวิตของคนไทยในยุคปัจจุบัน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาการเมือง

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความหมาย ประเภท แนวคิดและเป้าหมายของปรัชญาการเมือง มีลักษณะเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ธรรมชาติของมนุษย์ รัฐและอำนาจหน้าที่ของรัฐ รูปแบบการปกครอง เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม กฎหมาย อุดมคติทางการเมือง ของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ สามารถเปรียบเทียบแนวความคิดปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

^๕ โอม มาฟู, “ปรัชญาการเมืองของเทียนวรรณ,” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๔), หน้า ๔-๕.

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาด้วยการเปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ โดยศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือปรัชญาการเมือง บทความ และงานวิจัยของนักวิชาการ ในประเด็นต่อไปนี้

๑. ธรรมชาติของมนุษย์
๒. รัฐและอำนาจหน้าที่ของรัฐ
๓. รูปแบบการปกครอง
๔. เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม
๕. กฎหมาย
๖. อุดมคติทางการเมือง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ปรัชญาการเมือง หมายถึง สาขาของปรัชญาประยุกต์ที่ศึกษาถึงชีวิตทางสังคม หรือชีวิตทางการเมืองของมนุษย์ ปัญหาที่ปรัชญาการเมืองศึกษาจึงเป็นเรื่องของสังคม (Society) และรัฐ (The State) ในแง่ของธรรมชาติ (Essence) บ่อเกิด (Origin) และคุณค่า (Value) ของรัฐและสังคม นักปรัชญาการเมืองเป็นกลุ่มของนักปรัชญาที่ต้องการเสนอความคิดเกี่ยวกับองค์กรที่เหมาะสมสำหรับมนุษย์ในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือสังคม นักปรัชญาการเมืองไม่ลืมหักที่จะกล่าวถึงเรื่อง ความยุติธรรม (Justice) และวิธีที่จะนำไปสู่ความยุติธรรมของสังคม การออกกฎหมายและการเคารพกฎหมาย ดังนั้น ในขอบข่ายของปรัชญาการเมืองนี้ นักปรัชญาพยายามเสนออุดมการณ์เกี่ยวกับสังคมและรัฐที่เขาคิดว่า ควร จะเป็นนั่นเอง ไม่ได้กล่าวถึงการเมืองการปกครองที่เป็นจริงที่ได้ปรากฏหรือกำลังปรากฏให้เห็นในประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศต่าง ๆ

๑.๕.๒ พุทธปรัชญา หมายถึง ความรู้อันประเสริฐที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วหรือพุทธธรรมได้แก่ หลักคำสอนเกี่ยวกับความจริง (สัจธรรม) และหลักปฏิบัติ (จริยธรรม) บางประการของพระพุทธศาสนาที่นำหลักเหตุและผลไปวิเคราะห์และอธิบายความจริงและความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายในโลก ได้ชี้แนะให้ทราบว่าอะไรคือความเป็นเลิศ หรือความดีที่พึงปรารถนาในชีวิต และจะศึกษาปฏิบัติให้เป็นผลได้อย่างไร

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสาร

๑) รศ.ดร.ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา^๖ ได้กล่าวถึง ความหมาย ลักษณะ ขอบข่ายและ แนวคิดทางปรัชญา ปัญหาสำคัญในปรัชญา ๔ สาขา อภิปรัชญา ทฤษฎีความรู้ (ญาณวิทยา) จริย ศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ โดยหยิบยกเอาปัญหาในปรัชญาที่เป็นประเด็นสำคัญมาประมวลไว้ และ สดุดท้ายกล่าวถึงปรัชญาชีวิตของคนไทย เฉพาะส่วนที่มีพื้นฐานจากหลักคำสอนของศาสนา ซึ่งเป็นคำ สอนที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและความเชื่อของคนไทยนับแต่อดีตจนปัจจุบัน

๒) พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)^๗ ได้กล่าวถึงประวัติและพัฒนาการของ ปรัชญากรีกในลักษณะสังเคราะห์ คือนอกจากจะอธิบายแนวคิดของนักปรัชญาแต่ละท่านแล้ว ยัง แสดงให้เห็นว่าแนวคิดเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อกันอย่างไร และมีส่วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตรงที่ใดบ้าง เหตุที่นำเสนอในลักษณะนี้ เพราะผู้เขียนเชื่อว่านักปรัชญาไม่ได้คิดปรัชญาขึ้นจากความว่างเปล่า แท้ที่ จริงนั้น นักปรัชญาแต่ละท่านต่างได้รับอิทธิพลทางความคิดจากปรัชญาอื่น และสายความคิดอื่นที่ แพร่หลายอยู่ในสังคมที่ตนเติบโตขึ้นมา ดังจะเห็นได้ว่านักปรัชญากรีกแต่ละท่านต่างได้รับอิทธิพลจาก แนวคิดของนักปรัชญากรีกด้วยกัน และนอกจากนั้น การเมือง ประวัติศาสตร์ ศาสนา วิทยาศาสตร์ และวรรณกรรมกรีก เป็นต้น ก็มีผลกระทบต่อการพัฒนาทางความคิดของนักปรัชญากรีก

๓) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ^๘ ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ ทางด้านวิวัฒนาการด้านความคิดและโลกทัศน์ โดยเฉพาะของสังคมตะวันตกในยุโรปนับจากต้นสมัย กลางถึงสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งแต่ละยุคได้มีนักปรัชญาที่เด่นๆ ผู้มีความเชื่อที่แตกต่างกัน เกิดขึ้นมากมายนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง

๔) สุนทร ฌ รัชชี^๙ ได้กล่าวไว้ในหนังสือชีวิตหลายรส โดยเขียนถึง “ เทียนวรรณ นักปฏิรูปสังคมคนสำคัญของเมืองไทย ” ไว้สองบท บทแรกชื่อว่า “ เทียนวรรณเป็นทั้งนายความ นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักปฏิรูปสังคม และนักอะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง เขาเป็นสามัญชนคน แรกที่ได้ต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพของสตรีไทย ” อีกบทหนึ่งกล่าวถึงเทียนวรรณเป็นนักปรัชญา

^๖ รศ.ดร.ทองหล่อ วงษ์ธรรมมา, **ปรัชญาทั่วไป**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙).

^๗ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๕๐).

^๘ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, **ปรัชญาสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : อรุณลาดพร้าว, ๒๕๓๔).

^๙ สุนทร ฌ รัชชี, **ชีวิตหลายรส**, (พระนครศรีอยุธยา : คลังวิทยา, ๒๕๐๙).

การเมือง ไม่ใช่แค่การเมืองเขาทำการต่อสู้ในทางการเมืองตามวิถีทางของนักปรัชญา โดยยึดทางทฤษฎีที่เขาเห็นว่าดีและถูกต้องเป็นบรรทัดฐานในการต่อสู้

๕) **ชัยอนันต์ สมุทวณิช**^{๑๐} ได้กล่าวถึงประวัติของเทียนวรรณโดยย่อ และได้นำเอางานเขียนที่สำคัญของเทียนวรรณเสนอว่ามีความสำคัญและน่าสนใจอย่างไรบ้าง อีกทั้งยกย่องเทียนวรรณในด้านต่างๆ และหนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยก็มีนักคิดนักเขียนนักต่อสู้ของสังคมเหมือนกัน จนยกให้เป็นนักปฏิรูปสังคมคนแรกของไทยอีกด้วย

๖) **ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชัตติยา วรรณสุต**^{๑๑} ได้กล่าวถึงเอกสารการเมืองการปกครองและแนวความคิดทางการเมืองของไทยในอดีต เป็นพื้นฐานและข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาการเมืองไทย ซึ่งเป็นการนำเอาแนวความคิดทางการเมืองของนักคิดในยุคต่างๆ มาแสดง และเพื่อการวิเคราะห์อันจะก่อให้เกิดความงอกงามยิ่งขึ้น และไทยเราก็มักคิดเช่นเดียวกันกับประเทศอื่นๆ เหมือนกัน และในการรวบรวมเอกสารครั้งนี้ก็มีงานของเทียนวรรณรวมอยู่ด้วย ที่กล่าวถึงเกี่ยวกับการเมืองโดยเฉพาะ และยังมีเอกสารอื่นๆ ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยของนักคิดท่านอื่นๆ อีกมากมาย

๗) **พิศาล มุกตาร์ศรี**^{๑๒} ได้กล่าวถึง ปรัชญาการเมือง คือความพยายามของนักปราชญ์นักคิดรวมไปถึงผู้นำ ผู้ปกครองผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นรัฐบุรุษ ผ่านการนำเสนอความคิดเพื่อกำหนดพื้นฐาน สร้างบรรทัดฐาน ตัวหลักการ ในเรื่องของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมการเมือง

๘) **ร.ศ.ดร.จักรพันธ์ วังษ์บุรณาวาทย์**^{๑๓} ได้กล่าวถึงความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์ และได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์กับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการเปลี่ยนแปลงซึ่งการปฏิรูประบอบการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

^{๑๐} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, **สรรพนิพนธ์ของเทียนวรรณ**, (กรุงเทพมหานคร : โพธิ์สามต้นการพิมพ์, ๒๕๑๗).

^{๑๑} ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชัตติยา วรรณสุต, **เอกสารการเมือง-การปกครอง พ.ศ. ๒๔๑๗**, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘).

^{๑๒} พิศาล มุกตาร์ศรี, **บางบทสำรวจปรัชญาการเมืองคลาสสิก**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา, ๒๕๕๑).

^{๑๓} ร.ศ.ดร.จักรพันธ์ วังษ์บุรณาวาทย์, **ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์**, (ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒).

๙) สุภางค์ จันทวานิช^{๑๔} ได้กล่าวถึงลักษณะของทฤษฎีทางสังคมศาสตร์และแนวคิดที่ว่าด้วยสังคมในอดีตก่อนที่จะเกิดวิชาสังคมวิทยาในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙

๑๐) วิทยากร เชียงกุล^{๑๕} ได้กล่าวถึงปรัชญาของวิชาต่างๆ (เช่น ปรัชญาการเมือง) มุ่งศึกษาวิเคราะห์แนวคิดรวมยอดพื้นฐาน หลักการ และวิธีของวิชานั้นๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวิทยา การศึกษาปรัชญาของวิชาต่างๆทำให้เราเข้าใจธรรมชาติและบทบาทของวิชานั้นๆในสังคมได้อย่างลึกซึ้งถ่องแท้ มากกว่าการศึกษาวิชานั้นๆ

๑๑) ณิชชาภัทร อุ๋นตรงจิต^{๑๖} ได้กล่าวถึงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเน้นการศึกษาประเด็นที่สำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ๓ ประเด็น ได้แก่ อำนาจ ดุลอำนาจ และชาตินิยม ที่อยู่ในความสนใจ และส่งผลกระทบถึงคนจำนวนมากมายามหาศาล

๑๒) คณะกรรมการประจำวิชามนุษย์กับสังคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{๑๗} ได้กล่าวถึงมนุษย์กับสังคมด้านกระบวนการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งแตกต่างกัน เนื่องจากการรับอิทธิพลจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมทางสังคม แนวคิดและรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาโดยได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มรดกดั้งเดิม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี การกำหนดรูปแบบการปกครองให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเมืองของมนุษย์ด้านต่างๆ โดยมีองค์การการเมืองที่กำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ คือ รัฐธรรมนูญ สถานนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร และสถาบันตุลาการ ซึ่งสนองตอบการบรรลุเป้าหมายการมีชีวิตที่ดีขึ้น

๑๓) เอกสารการสอนชุดวิชาหลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ มสธ.^{๑๘} ได้กล่าวถึงทฤษฎีต่างๆของกลุ่มแนวคิดรัฐในอุดมคติ ที่เกี่ยวกับความยุติธรรม คุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง การเกิดขึ้นของรัฐ สัญญาประชาคม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้การปกครอง ตลอดถึงเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

^{๑๔} สุภางค์ จันทวานิช, *ทฤษฎีสังคมวิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๑๕} วิทยากร เชียงกุล, *ปรัชญาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สายธาร, ๒๕๔๘).

^{๑๖} ณิชชาภัทร อุ๋นตรงจิต, *อำนาจ ดุลแห่งอำนาจ และชาตินิยม (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๑๕ – สงครามเย็น)*, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (เชียงใหม่ : คะเนิงนิจการพิมพ์, ๒๕๔๗).

^{๑๗} คณะกรรมการประจำวิชามนุษย์กับสังคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, *มนุษย์กับสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

^{๑๘} เอกสารการสอนชุดวิชา หลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, *ปรัชญาและอุดมการณ์ทางการเมืองที่ว่าด้วยแนวคิดเกี่ยวกับรัฐ*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖).

๑๔) ดร.สมบัติ จันทรวงศ์^{๑๙} ได้กล่าวถึงประวัติปรัชญาการเมือง โดยได้รวบรวมข้อเขียนของนักวิชาการปรัชญาหลายคน และการรวมเอาบทต่างๆ ที่ว่าด้วยนักคิดมุสลิมและยิวในสมัยกลาง

๑๕) วิธาน สุชีวกุปต์ และสนธิ์ บางยี่ขัน^{๒๐} ได้กล่าวถึงการมุ่งส่งเสริมเอกลักษณ์และปูพื้นฐานทางความคิดแบบไทย มุ่งให้เป็นปรัชญาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

๑๖) ดร.สิทธิ บุตรอินทร์^{๒๑} ได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบความเป็นมนุษย์ในแง่ของปรัชญา ระหว่างค่ายตะวันออกและค่ายตะวันตก ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร อะไรสำคัญมาก สำคัญน้อย การทำลายกำแพงแห่งแนวคิดตะวันออกและตะวันตก เพราะมนุษย์มีเจตจำนงอิสระและมีวิญญาณเสรี นับแต่มนุษย์เริ่มคิดเป็น

๑.๖.๒ วิทยานิพนธ์และงานวิจัย

๑) พรศักดิ์ พรหมแก้ว^{๒๒} วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเทียนวรรณ และเนื้อหาในงานของเทียนวรรณว่าเป็นวรรณกรรมการเมืองอย่างไร อีกทั้งกล่าวถึงปัจจัยและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ผลักดันให้เทียนวรรณเขียนงานทางด้านการเมืองออกมา ทั้งเสนอแนะให้มีการวิจัยทางด้านต่างๆ จากงานเขียนของเทียนวรรณอีกด้วย

๒) คำนวล คำณิ^{๒๓} วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้กล่าวถึงการศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาการเมืองของซุนจื๊อกับโหม่ส ฮอบส์ โดยจำกัดขอบเขตการเปรียบเทียบอยู่ที่เรื่องธรรมชาติของมนุษย์ , บ่อเกิดแห่งรัฐ, รูปแบบการปกครอง, หน้าที่ของรัฐและองค์กรของรัฐ, เสรีภาพและความยุติธรรม, บทบาทของการศึกษากับความสำนึกทางการเมือง, อุดมคติทางการเมือง ซึ่งเป็นการชี้แนะให้เห็นถึงความต่างระหว่างท่าทีของคนตะวันตกและคนตะวันออกที่มีต่อชีวิตและมนุษย์

^{๑๙} ดร.สมบัติ จันทรวงศ์, **ประวัติปรัชญาการเมือง**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : คบไฟ, ๒๕๕๐).

^{๒๐} วิธาน สุชีวกุปต์ และสนธิ์ บางยี่ขัน, **ปรัชญาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๗).

^{๒๑} ดร.สิทธิ บุตรอินทร์, **ปรัชญาเปรียบเทียบมนุษย์นิยมตะวันออกกับตะวันตก**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : เลิฟแอนด์ลิฟเพรส, ๒๕๕๔).

^{๒๒} พรศักดิ์ พรหมแก้ว, “วรรณกรรมการเมืองของเทียนวรรณ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๑).

^{๒๓} คำนวล คำณิ, “การศึกษาเปรียบเทียบปรัชญาการเมืองของซุนจื๊อกับโหม่ส ฮอบส์”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖).

๓) ศิริินภา โปรเทียรณ์^{๒๔} วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้กล่าวถึงอิทธิพลของวรรณกรรมของเทียนวรรณ ต่อการพัฒนากฎหมายมหาชนของไทย โดยศึกษาถึงพัฒนาการของแนวความคิดทางด้านกฎหมายมหาชนสมัยใหม่ ที่มีอิทธิพลต่อการปกครองของไทยตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทำให้เกิดระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (Absolute Monarchy) และมีลักษณะความเป็นรัฐสมัยใหม่ (Modern State)

๔) วรรณภา พ่วงพร้อม^{๒๕} วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้กล่าวถึงการศึกษาแนวคิดเรื่องความเห็นแก่ตัวในปรัชญาสังคมของโทมัส ฮอบส์ และแนวคิดเรื่องความเห็นแก่ตัวในพุทธปรัชญาเถรวาท รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องความเห็นแก่ตัวในปรัชญาสังคมของโทมัส ฮอบส์ กับพุทธปรัชญาเถรวาท

๕) สุมาลี แก่นการ^{๒๖} วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้กล่าวถึงการศึกษาโลกทัศน์และกลวิธีการนำเสนอโลกทัศน์จากวรรณกรรมของเทียนวรรณที่ปรากฏในหนังสือตุลวิภาคพจนกิจศิริพจนภาค และหนังสือบำรุงนารี โดยนำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ปรากฏโลกทัศน์ ๑๓ ด้าน คือ โลกทัศน์เกี่ยวกับชนชั้น สถานภาพทางเพศ ระบบครอบครัวและเครือญาติ เชื้อชาติ การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ โลกและจักรวาล และโลกทัศน์เกี่ยวกับการกำเนิดมนุษย์

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการศึกษาในเรื่องแนวคิดปรัชญาการเมืองทั่วไป และจากวรรณกรรมของเทียนวรรณ ส่วนปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ ก็มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ไม่ได้ศึกษาแนวคิดปรัชญาการเมืองของทั้งสองท่านในเชิงศึกษาเปรียบเทียบเลย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดด้อยที่เกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ ในประเด็น ธรรมชาติของมนุษย์ รัฐและอำนาจหน้าที่ของรัฐ รูปแบบการปกครอง เสรีภาพ ความเสมอภาคและความยุติธรรม กฎหมาย อุดมคติทางการเมือง ของนักปรัชญาที่สำคัญทั้งสองท่านต่อไป

^{๒๔} ศิริินภา โปรเทียรณ์, “อิทธิพลวรรณกรรมของเทียนวรรณต่อการพัฒนากฎหมายมหาชนของไทย”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๗).

^{๒๕} วรรณภา พ่วงพร้อม, “การศึกษาเปรียบเทียบเรื่อง เห็นแก่ตัวในปรัชญาสังคม ของโรมัส ฮอบส์ กับพุทธปรัชญาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๒๖} สุมาลี แก่นการ, “โลกทัศน์ของเทียนวรรณ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘).

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยจะศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากงานวิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่างๆ ของนักวิชาการสาขาปรัชญาการเมือง และนักวิชาการสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ

๒. ตั้งประเด็นต่างๆ แล้วหาข้อมูลมาอธิบายและตีความแนวคิดปรัชญาการเมืองของเทียนวรรณ และโรมัส ฮอบส์

๓. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานสัมมนาทางวิชาการ วารสาร นิตยสาร หนังสือตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทางด้านปรัชญาการเมือง แล้วนำมาเปรียบเทียบตามประเด็นที่ตั้งไว้

๔. เรียบเรียงในเชิงพรรณนา ส่งคณะกรรมการเพื่อปรึกษาตรวจทานและนำเสนอเป็นรูปเล่ม

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ได้ความรู้ความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาการเมือง

๑.๘.๒ ได้ความรู้ความเข้าใจแนวคิดปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ

๑.๘.๓ ได้รู้ถึงความเหมือนและความแตกต่างในปรัชญาการเมืองของโรมัส ฮอบส์ และเทียนวรรณ